Ο φασισμός τού ερεβώδους φαντασιακού (Πρωτ. π. Θωμάς Βαμβίνης)

Categories : ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Date : 18 Νοεμβρίου, 2010

Βρισκόμαστε σέ μιά φάση κατευθυνόμενης διάλυσης. Βλέπουμε όλο καί πιό συχνά νά διαβάλλεται καί νά αμφισβητήται κάθε τι πού συντελεί στήν συνοχή τής κοινωνίας μας, στήν υπέρβαση τών μικροτήτων μας, στήν διατήρηση τής ανθρωπιάς μας στόν καθημερινό βίο.

Η διαπίστωση αυτή δέν είναι σύμπτωμα τής αρκετά διαδεδομένης συνωμοσιολογικής νόσου, η οποία όσους προσβάλλει τούς κάνει νά βλέπουν ακόμη καί στό φώς τό σκοτάδι. Είναι περιγραφή τής ορατής πραγματικότητας, η οποία προβάλλεται, κάποιες φορές, μέ προκλητική επιθετικότητα από τίς στήλες μεγάλων εφημερίδων.

Τήν διαπίστωση τής κατευθυνόμενης διάλυσης μάς επαναβεβαίωσαν τελευταία μιά συνέντευξη καί ένα άρθρο, πού δημοσιεύτηκαν στήν Καθημερινή τής Κυριακής (29.8.2010), μέ αναφορές στόν θεσμό τής οικογένειας, όπως βιώνεται στόν δικό μας χώρο, στόν «συνοριακό σταθμό» Ανατολής καί Δύσης.

Πρίν περάσουμε στά κείμενα τής εφημερίδας θά σημειώσουμε μιά γενική εντύπωση. Υπάρχουν ορισμένοι από αυτούς πού μπορούν νά προβάλλουν τίς απόψεις τους σέ κοινό (π.χ. καλλιτέχνες, δημοσιογράφοι), οι οποίοι αντιμετωπίζουν τήν οικογένεια –καί πρίν από αυτήν τόν γάμο– σάν μιά συμβατική νομική ή κοινωνική κατασκευή, κάτι σάν «εταιρεία περιορισμένης ευθύνης» ή σάν «σύμβαση έργου», πού μπορεί εύκολα κανείς νά αλλάξη τό εταιρικό καταστατικό της ή, ως σύμβαση, νά ακυρώση ή νά τροποποιήση τούς όρους της. Αντιμετωπίζουν τήν οικογένεια σάν θεσμό παρωχημένο, πού είχε καιρική ισχύ. Δέν είναι, δηλαδή, γι’ αυτούς κάτι τό ιερό, ένα μυστήριο, ούτε ακόμη κάτι πού βρίσκεται στή φύση τού ανθρώπου, τό οποίο συναντάμε ακόμη καί στίς κοινωνίες τών ζώων καί τό οποίο υπερβαίνεται –από τό λογικό ζώο, τόν άνθρωπο– μόνο όταν μέ τήν ένταση τής μετανοίας του, μέσα στό Σώμα τού Χριστού, κάνει οικογένειά του όλον τόν Αδάμ, από τόν πρώτο άνθρωπο πού εμφανίστηκε στή γή μέχρι τόν τελευταίο. Σέ αυτήν, βέβαια, τήν περίπτωση μιλάμε γιά άλλους όρους καί μέτρα ζωής.

Άς δούμε όμως μερικά χαρακτηριστικά σημεία από τά δημοσιεύματα τής Καθημερινής.

Ξεκινούμε από τήν κοινή συνέντευξη δύο νέων σκηνοθετών, οι οποίοι μέ έργα τους πήραν μέρος στό φετινό Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου τής Βενετίας. Είναι ο Σύλας Τζουμέρκας καί η Αθηνά Τσαγγάρη. Καί οι δύο δέν μπορούν νά κλείσουν τήν τέχνη τους στά όρια μιάς χώρας, δέν μπορούν νά τήν σφραγίσουν μέ μιά συγκεκριμένη εθνική ή πολιτιστική ταυτότητα. Η Αθ. Τσαγγάρη είπε: «δέν πιστεύω καθόλου σέ αυτό πού λέμε “εθνικό σινεμά” ή “εθνικότητα” στό σινεμά. Είμαι πολέμιος αυτής τής λογικής... Όταν αποφασίσης νά κάνης σινεμά είσαι νομάς. Είτε στή χώρα σου είτε παντού. Προσωπικά δέν μέ ενδιαφέρει καθόλου. Ούτε τό στίγμα τής γλώσσας, ούτε τής εθνικότητας, ούτε τής ταυτότητας». Οπότε καί όσα είπαν γιά τόν θεσμό τής οικογένειας, τά οποία θά δούμε στήν συνέχεια, πρέπει νά τά συνδέσουμε, ως συναφή, μέ τήν γενικότερη «νομαδική» κινηματογραφική νοοτροπία τους, έξω από κάθε πολιτισμική εξάρτηση.

Επειδή η οικογένεια είναι ο πυρήνας τών ταινιών τους, πού έλαβαν μέρος στό Φεστιβάλ τής Βενετίας, τούς έγινε η εξής φυσική ερώτηση: «Πώς αντιμετωπίζετε τόν θεσμό τής οικογένειας;». Οι απαντήσεις τους, ξεκινώντας από τήν παραδοχή τής φυσικής πραγματικότητας, εξελίσονται στήν διατύπωση τών απόψεών τους μέ αυξανόμενη ένταση οργής. Άς τίς παρακαλουθήσουμε:

«Η οικογένεια είναι ο αναπόφευκτος πυρήνας σέ ό,τι κάνεις. Γιά κάποιες χώρες σάν τήν Ελλάδα, πού είμαστε στό μεταίχμιο ανάμεσα σέ Ευρώπη καί Ανατολή, είναι ένας γλυκόπικρος πυρήνας. (Αθ. Τσ.).

Γιά μένα οικογένεια είναι η κακή εκπαίδευση. Ο σπόρος τού κακού μέσα στήν Ελλάδα. Τρομακτική βία, καταπίεση στή σκέψη καί τό κυριώτερο διαστρέβλωση τών ιδεών. Μιά ακυριολεξία πού παράγεται. Αυτό είναι τό πιό τρομακτικό. Τίς συνέπειες, τίς βλέπουμε όλοι μας. Έχω αποκτήσει μιά αποστροφή γιά τούς “δεσμούς αίματος”. Σημαίνει έχουμε τήν ίδια “αρρώστια”. (Σ. Τζ.).

Συμφωνώ απόλυτα. Η οικογένεια είναι μιά μηχανή αναπαραγωγής οργής, η οποία μεταφέρεται από γενιά σέ γενιά καί συσσωρεύεται. Ανάλογα μέ τόν βαθμό συσσώρευσης εκδηλώνεται καί ο βαθμός ασθένειας. Αυτό πού μέ ενδιαφέρει προσωπικά πάρα πολύ καί έχω ασχοληθεί καί στίς προηγούμενες ταινίες μου, είναι η πρόταση ενός καινούργιου μοντέλου οικογένειας. Τί άλλο θά μπορούσε νά σημαίνη εκτός από “αίμα”, εκτός από γάμο, εκτός από αμοιβαίο εκβιασμό, ψυχαναγκασμό κι αυτόν τόν καθημερινό φασισμό στό όνομα τής αγάπης καί τού χρέους. “Μού χρωστάς καί μού ανήκεις”. Ένας εθελοντικός φασισμός τόσο οικείος καί περασμένος στό DNA μας, πού αποζητούμε όλοι γιατί αλλιώς αισθανόμαστε εκτός. Στήν Αμερική είναι μέρος τής κοινωνικής συνθήκης ένα παιδί 16 χρόνων νά φύγη από τήν οικογένεια καί νά δοκιμάση αλλού τήν τύχη του. (Αθ. Τσ.)

Τό μεγαλύτερο πρόβλημα, κατά τήν γνώμη μου, τό δημιουργεί η νοσταλγία πού μάς

απαγορεύει νά δούμε τί έχει συμβεί καί τί συμβαίνει ακόμα. Αυτό τό φίλτρο προσπαθώ νά αποβάλω. (Σ. Τζ.)».

Όλα τά παραπάνω μπορούν νά χαρακτηρισθούν ως εφηβισμός σέ ώριμη ηλικία. Ως ηλικιακά ώριμοι, δέν απορρίπτουν μόνο, αλλά κάνουν καί προτάσεις γιά αλλαγές τού μοντέλου τής οικογένειας, γιά υπέρβαση τών «δεσμών τού αίματος» καί τού φυσικού πατρικού καί μητρικού «φίλτρου».

Σέ άρθρο τού ίδιου φύλλου τής εφημερίδας, πού υπογράφει η Μαρία Κατσουνάκη, σχολιάζονται οι απόψεις τών δύο σκηνοθετών καί προωθούνται δημοσιογραφικά οι διαλυτικές, γιά τό παραδοσιακό μοντέλο τής οικογένειας, απόψεις τους. Ο τίτλος τού άρθρου είναι: «Μέ ή χωρίς οικογένεια;».

Η κ. Κατσουνάκη σημειώνει: «Ως κινηματογραφιστές στρέφονται σέ ιστορίες κατασκευασμένες ή βιωματικές, αντλούν από τό ερεβώδες φαντασιακό καί τό ανεξάντλητο πραγματικό. Βασίζονται στήν παρατήρηση. Είναι πομποί καί δέκτες».

Παρατήρηση πρώτη: Πώς μπορεί κάτι νά είναι αληθινό, όταν τό αντλούμε ταυτόχρονα «από τό ερεβώδες φαντασιακό καί τό ανεξάντλητο πραγματικό», τήν στιγμή πού καί ο χαρακτηρισμός τού πραγματικού ως ανεξάντλητου θέλει πολύ φαντασία; Καί πώς μπορούμε νά αποφανθούμε ότι κάποιος βασίζεται στήν παρατήρηση, όταν ως βασική πηγή έχει τήν «ερεβώδη φαντασία»;

Η δημοσιογράφος μιλώντας στήν συνέχεια γιά τήν παραδοσιακή οικογένεια, ρωτά: «Αντέχουμε νά αντιμετωπίσουμε τήν εικόνα μιάς ηχηρής αποτυχίας; Πού επενδύει σέ συναισθηματικά κενά, οικονομικές ανάγκες, κοινωνικές επιταγές, προσπαθώντας νά δημιουργήση συναίνεση πάνω σέ σαθρά θεμέλια;». Παρουσιάζοντας κατόπιν τήν άποψη τών «πιό τολμηρών», γράφει: «Η πυρηνική οικογένεια έχει διαγράψει τόν κύκλο της καί οι άνθρωποι οφείλουν νά προσανατολιστούν σέ νέα σύμφωνα συμβίωσης...».

Παρατήρηση δεύτερη: Η μεγιστοποίηση καί δραματοποίηση, μέσω τής τέχνης, μέ πολύ δόση ερεβώδους φαντασίας, πραγματικών οικογενειακών προβλημάτων, υποβάλλει στό «φιλότεχνο» κοινό μιά ψευδή αίσθηση τής πραγματικότητας. Οπότε τό κύριο πρόβλημα δέν βρίσκεται στό παραδοσιακό μοντέλο τής οικογένειας, αλλά στίς απαιτήσεις τής τέχνης, κυρίως τού κινηματογράφου καί τού θεάτρου.

Η τέχνη πρέπει νά προκαλή συγκίνηση, πρώτα στόν καλλιτέχνη καί κατόπιν στόν δέκτη της. Γι' αυτήν τήν συγκίνηση, στίς μέρες μας, φαίνεται ότι**δέν προσφέρεται ο ηρωισμός τής καθημερινής πραγματικότητας**. Χρειάζεται πολύ ερεβώδης φαντασία, ώστε νά κινητοποιηθούν τά κατώτερα κυρίως πάθη, μέ τήν εξωραϊστική πρόφαση τής αγωνίας απέναντι στό κοινωνικό κακό.

Παρατήρηση τρίτη: **Θά έπρεπε νά ψάχνουμε τρόπους εξυγίανσης τής οικογενειακής ζωής καί όχι νά θέλουμε νά αλλάξουμε τό «μοντέλο» της. Άλλωστε «τολμηροί» δέν είναι αυτοί πού «τολμούν» νά μιλούν γιά «νέα σύμφωνα συμβίωσης», αλλά αυτοί πού μέσα στό ασκητήριο τής οικογένειας αλλάζουν τά «σαθρά θεμέλια» τής προσωπικής τους ζωής.**

Προβλήματα υπήρχαν πάντα. Δέν είναι άλλωστε εύκολο νά υπερβή κανείς τό θέλημά του μέσα στήν ζωή τής οικογένειας. Δέν είναι εύκολο η φυσική αγάπη νά εξελιχθή σέ πνευματική, ανιδιοτελή, πού σέβεται τήν ελευθερία τών άλλων, ούτε είναι δυνατόν η ελευθερία νά βιωθή, χωρίς προηγούμενη άσκηση, ως απροϋπόθετη αγάπη. Πρός τά εκεί όμως πρέπει νά είναι προσανατολισμένη η οικογενειακή ζωή. Αυτός είναι ο **διαρκής στόχος** τού εκκλησιαστικού Γάμου.

Τό σύγχρονο, λοιπόν, πρόβλημα τής οικογένειας βρίσκεται στήν καθοδήγηση τής κοινωνίας από αυτούς πού **μπλέκουν τό πραγματικό μέ τό ερεβώδες φαντασιακό**. Αυτοί απεργάζονται τήν διάλυση της, ενισχύοντας τήν εμπάθεια τών ανθρώπων καί προτείνοντας νέα μοντέλα συμβίωσης, στά οποία «οι άνθρωποι οφείλουν νά προσανατολιστούν».

Αυτό τό «οφείλουν νά..» τί ερεβώδη **φασισμό** κρύβει!...

(Πηγή: "Εκκλησιαστική Παρέμβαση" ΣΕΠ. 2010)